

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผลและเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐกับการกำหนดวาระสารความขัดแย้งทางการเมืองในเหตุการณ์ พฤษภาคม 2535 ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงการให้น้ำหนักและความสำคัญในการเสนอเนื้อหาความขัดแย้ง ทศนะและเหตุผลในการแสดงความคิดเห็นต่อความขัดแย้งทางการเมือง ภายใต้กรอบทฤษฎีการกำหนดวาระสาร [Agenda Setting] และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาเป็นกรอบในการสรุปจุดยืนของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ในการนำเสนอเนื้อหาความขัดแย้งทางการเมืองจากหน้าหนึ่ง บทบรรณาธิการและคอลัมน์ประจำ เพื่ออภิปรายผลว่าจุดยืนหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเล่นการเมือง [political actor] ด้วยกลวิธีใดบ้าง และกำหนดวาระสารประเด็นความขัดแย้งใดบ้างและอย่างไร

จุดยืนของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

จากการศึกษาทศนะหรือท่าทีของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ จากหน้าหนึ่ง บทบรรณาธิการและคอลัมน์ประจำ ทำให้ผู้วิจัยสรุปได้ว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐนั้นเล่นการเมืองในเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ในลักษณะเป็นพวกเดียวหรือไม่เป็นปฏิปักษ์กับฝ่ายรัฐบาล แต่มิได้เป็นกระบอกเสียงให้กับรัฐบาลดังเช่นสื่อของรัฐ ที่เสนอแต่ข่าวรัฐบาลฝ่ายเดียว แต่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีกลยุทธ์ที่เหนือชั้นกว่าสื่อของรัฐในการแสดงทศนะไม่เป็นปฏิปักษ์กับฝ่ายรัฐบาล ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

1. การพาดหัวข่าวไม่เอาตัวเองเข้าไปเกี่ยวข้องกับฝ่ายรัฐบาล โดยการพาดหัวข่าวที่แสดงทศนะต่อต้านรัฐบาลจากแหล่งข่าว มิใช่คำกล่าวของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเอง เช่น พาดหัว ว่า “โปสเตอร์ด้านทั่วกรุง จีวบุกพบ” (ไทยรัฐ , 7 เมษายน 2535 : 1) เป็นพาดหัวที่แหล่งข่าว คือพรรคฝ่ายค้านรณรงค์ติดโปสเตอร์ประท้วงนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง และการเข้าพบของพล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ เพื่อหารือเรื่องการจัดตั้งรัฐบาล

2. การพาดหัวด้วยการสร้างความเป็นกลางเพื่อยอมรับอำนาจฝ่ายรัฐบาล ทหาร และรศช. รวากับว่าเป็นการถ่ายทอดสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เช่นพาดหัวว่า “สุจินดา 1 ลงตัว ยึดทรัพย์เป็นรมต.ได้” (ไทยรัฐ , 5 เมษายน 2535 : 1) ตัวอย่างพาดหัวนี้เป็นการประกาศว่า พล.อ.สุจินดา คราประยูร สามารถฟอร์มรัฐบาลได้ด้วยรัฐธรรมนูญที่เคยถูกประกาศยึดทรัพย์ หรือพาดหัวในช่วงที่เกิดความรุนแรงว่า “ประกาศ อุกฉิน !” (ไทยรัฐ , 18 พฤษภาคม 2535 : 1) พาดหัวนี้ออกมาในจังหวะเวลาที่สอดคล้องกับช่วงเวลาที่รัฐบาลต้องการป้องปรามการชุมนุมประท้วงของประชาชน

3. การพาดหัวข่าวเกินจริงเพื่อสร้างสถานการณ์ ในลักษณะการกระพือข่าวให้กับฝ่ายรัฐบาล ด้วยการพาดหัวเร้าอารมณ์ เพื่อสร้างความสนใจให้กับประชาชน กรณี นายณรงค์ วงศ์วรรณ ถูกกล่าวหาพัวพันค้ายาเสพติด โดยที่มาของแหล่งข่าวนั้นไม่ชัดเจน

4. การพาดหัวข่าวตามกระแสความเคลื่อนไหวทางการเมือง ที่ไม่ชัดหรือสวนทางกับฝ่ายรัฐบาล เช่นการพาดหัวข่าวเรื่อง การแก้ไขรัฐธรรมนูญ ช่วงก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ 17-20 พฤษภาคม 2535 จากแหล่งข่าวทั้งฝ่ายที่สนับสนุนและไม่สนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

5. การนำเสนอข่าวฝ่ายต่อต้านด้วยภาพข่าวมากกว่าฝ่ายรัฐบาล ในลักษณะของการถ่ายทอดความจริงตามสถานการณ์

6. การแสดงทัศนะที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการเมืองของบทบรรณาธิการ เช่นในระยะแรกบทบรรณาธิการเห็นด้วยกับนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง ด้วยเหตุผลทางการเมือง คือพรรคการเมืองสนับสนุน กฎหมาย คือไม่ขัดกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ และแสดงทัศนะไม่เห็นด้วยกับการชุมนุมประท้วงนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งด้วยเหตุผลด้านกฎหมาย และในช่วงสุดท้ายหลังจากเกิดความรุนแรง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐก็เปลี่ยนทัศนะมาเข้าข้างฝ่ายที่เรียกร้องประชาธิปไตย ด้วยเหตุผลว่าการชุมนุมนั้นเป็นสิทธิที่กระทำได้ และทหารไม่ควรเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง การแสดงจุดยืนที่ไม่แน่นอนเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสทางการเมือง เป็นกลวิธีในการเอาตัวรอดอย่างหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

7. การใช้ความหลากหลายของคอลัมน์ประจำ ด้วยการให้เหตุผลที่หลากหลาย แต่ค่อนข้างสอดคล้องกับฝ่ายรัฐบาล และทหาร ในการสนับสนุนพล.อ.สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี และการป้องปรามการชุมนุมประท้วงของประชาชนด้วยการให้เหตุผล ด้านการเมือง และการหลีกเลี่ยงการแสดงทัศนคติไม่เห็นด้วยกับฝ่ายรัฐบาล ด้วยการอ้าง เหตุผลด้านเศรษฐกิจ และสิทธิมนุษยชน

ด้วยกลยุทธ์เหล่านี้ทำให้นักหนังสือพิมพ์ไทยรัฐสามารถเอาตัวรอดจากการตรวจสอบ จดจรรยาบรรณจากผู้อ่านและไม่ต้องเป็นปฏิปักษ์กับฝ่ายรัฐบาลด้วย หนังสือพิมพ์ไทยรัฐนั้นจะ ไม่ขัดแย้งกับฝ่ายที่มีอำนาจ ขณะเดียวกันก็ไม่ทิ้งผู้อ่านด้วยเช่นกัน จะเห็นได้จากการใช้ ภาษาเร้าอารมณ์ คำหือหวา เพื่อดึงดูดความสนใจผู้อ่านเสมอแม้แต่ข่าวการเมือง การไม่มี จรรยาบรรณที่แน่นอนเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ทำให้ยากแก่การตรวจสอบ เช่นเดียวกับการ สร้างความเป็นกลางที่ทำให้หนังสือพิมพ์รอดพ้นจากการถูกสั่งปิดจากฝ่ายรัฐบาล

การนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐในช่วงเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 นี้ ต่างจากบทบาทของหนังสือพิมพ์ในอดีตที่พิธีกรรมนิยม เอี่ยมธรรมได้ทำการศึกษาไว้ หนังสือ พิมพ์ในอดีตจะไม่ใช้ลูกเล่นมากมายในการเสนอข่าว แต่จะแสดงทัศนคติหรือจุดยืนออก มาตรงๆว่าจะสนับสนุนฝ่ายใด และค่อนข้างเสนอข่าวอย่างระมัดระวังนั้น ตรงข้ามกับการ ทำงานของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐที่สามารถอ่านเกมการเมือง และนำเสนอเนื้อหาได้อย่างแยบ ยิลว่าเข้าข้างฝ่ายรัฐบาล

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐกับการกำหนดวาระสารความขัดแย้งทางการเมือง

การอภิปรายผลหนังสือพิมพ์ไทยรัฐกับการกำหนดวาระสารความขัดแย้งทาง การเมือง เหตุการณ์พฤษภาคม 2535 นั้นผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ตามระยะเวลาที่นำมา ศึกษา 3 ระยะ เพื่อตรวจสอบกระบวนการทำงานของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ตามทฤษฎีการ กำหนดวาระสาร จากผลการวิจัยพอสรุปได้ว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐได้พยายาม จัดลำดับ ความสำคัญประเด็นความขัดแย้งเรื่องพล.อ.สุจินดา คราประยูรกับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และประเด็นเรื่องนายณรงค์ วงศ์วรรณกับ ข้อกล่าวหาค้ายาเสพติด แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า

ว่าการกำหนดวาระสารของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐจะสามารถทำให้พล.อ.สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรีได้ แต่ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ทางด้านการเมืองที่เกี่ยวข้อง เช่น การสนับสนุนของพรรคการเมืองและทหาร การร่างรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเพื่อการสืบทอดอำนาจ เป็นต้น เพียงแต่สื่อมวลชนเป็นสถาบันหนึ่ง ที่มีส่วนในการสร้างทัศนคติและความเข้าใจกับผู้อ่านได้มากเท่านั้น

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐพยายามจัดลำดับและความสำคัญในการสนับสนุนพล.อ.สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี ด้วยการให้น้ำหนักและความสำคัญด้วยการเพิ่มเนื้อที่และขนาดพาดหัว ความถี่และความต่อเนื่อง และการไม่นำเสนอข่าวของฝ่ายต่อต้าน พล.อ.สุจินดา คราประยูร ในการเสนอพาดหัวหน้าหนึ่ง คอลัมน์ประจำ และบทบรรณาธิการ กำหนดจังหวะเวลาในการนำเสนอที่สอดคล้องกับสถานการณ์การเมือง เช่น การไม่นำเสนอพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งเรื่องการสนับสนุนพล.อ.สุจินดา คราประยูร ในช่วงที่นำเสนอข่าวเรื่อง นายณรงค์ วงศ์วรรณกับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และข้อกล่าวหาพัวพันค้ายาเสพติด ระหว่าง 26 มีนาคม - 4 เมษายน 2535 ซึ่งตรงกับที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ และทหารที่สนับสนุนออกมาให้ข่าวว่า ทหารและรสช.จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ปล่อยให้พรรคการเมืองจัดการกันเอง แต่ถ้าพรรคการเมืองตกลงกันไม่ได้ว่าใครจะเป็นนายกรัฐมนตรี ประธานสภารสช. ซึ่งมีหน้าที่รับสนองพระบรมราชโองการจะทูลเกล้าเสนอชื่อนายกรัฐมนตรี

การพาดหัวข่าวประเด็นเรื่องนายณรงค์ วงศ์วรรณ กับข้อกล่าวหาค้ายาเสพติด เป็นการย้ำให้เห็นถึงข้อบกพร่องของบุคคลที่มาจากการเลือกตั้ง เพื่อลบข้อด้อยของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร เรื่องการไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในส่วนของการโน้มน้ำหนักด้วยเหตุผลนั้นทั้งบทบรรณาธิการและคอลัมน์ประจำ ยกเว้นคอลัมน์การ์ตูนการเมือง ผู้ใหญ่มากับทุงหมาเมิน ต่างทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดเหตุผลของฝ่ายที่สนับสนุนพล.อ.สุจินดา คราประยูร ในการเป็นนายกรัฐมนตรี เช่น การอ้างเหตุผลด้านกฎหมายเรื่องรัฐธรรมนูญที่ไม่ได้ระบุว่านายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง การอ้างเหตุผลทางการเมืองเรื่องอดีตนายกรัฐมนตรี ที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง แต่ประสบความสำเร็จในการบริหารประเทศ และเสถียรภาพของรัฐบาลเนื่องจากพล.อ.สุจินดา คราประยูรมีพลังอำนาจในการประสานการทำงานกับส.ส.และวุฒิสมาชิก และความซื่อสัตย์สุจริต สามารถปราบการ

คอร์ปชั่นของนักการเมืองได้ สุดท้ายคือเหตุผลด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเรื่องราคารัฐใน ตลาดหลักทรัพย์ จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะเห็นว่าทั้งคอลัมน์ประจำ และบทบรรณาธิการ ต่างยกเหตุผลเดียวกับแหล่งข่าวฝ่ายสนับสนุน พล.อ.สุจินดา คราประยูร ซึ่งผ่านกระบวนการใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐที่มีความสามารถในการสื่อสาร กับผู้อ่านระดับชาวบ้านได้อย่างเข้าถึงมากกว่าหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น

ในระบอบที่หนึ่งนี้หนังสือพิมพ์ไทยรัฐได้พยายามถ่ายทอดวาระทางการเมืองของ ฝ่ายรชช. และผู้สนับสนุน ซึ่งจะเห็นเด่นชัดมากขึ้นเมื่อวิเคราะห์ประเด็นเรื่องนายณรงค์ วงศ์วรรณ กับข้อกล่าวหาค้ายาเสพติด ที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐกำหนดวาระทางการเมืองเรื่องนี้เพื่อสนับสนุน การเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ให้มีความชอบธรรมมากขึ้น

การนำเสนอพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ด้วยการให้เนื้อที่และขนาดพาดหัวที่มากขึ้นกว่าปกติ ความถี่และความต่อเนื่องในการนำเสนอปริมาณมากใน ระยะเวลาสั้นเพียงหนึ่งสัปดาห์ เพื่อให้ประเด็นนี้เป็นที่สนใจต่อผู้อ่านในระยะเวลาสั้น และได้ผล หนังสือพิมพ์ไทยรัฐเสนอข่าวนี้ในลักษณะข่าวเร้าอารมณ์ เน้นความตื่นเต้น จากการสร้างความได้เปรียบเสียเปรียบของคู่ขัดแย้ง นอกจากนี้ในการนำเสนอแหล่งข่าวนี้ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มักจะนำเสนอแหล่งข่าวฝ่ายพรรคร่วมรัฐบาลและผู้สนับสนุนมากกว่า แหล่งข่าวฝ่ายสหรัฐอเมริกา และในส่วนของคอลัมน์ประจำและบทบรรณาธิการที่แสดงความไม่เห็นด้วยกับนายณรงค์ วงศ์วรรณที่จะเป็นนายกรัฐมนตรี ก็ให้เหตุผลตรงกับฝ่ายคัดค้าน พล.อ.สุจินดา คราประยูร คือ นายณรงค์ วงศ์วรรณ จะต้องจัดการปัญหาเรื่องนี้ให้เรียบร้อยก่อน จึงจะสามารถเป็นนายกรัฐมนตรีได้ ซึ่งในที่สุดหลายฝ่ายต่างก็ไม่ยอมรับนายณรงค์ วงศ์วรรณ ฝ่ายรชช. จึงเสนอชื่อ พล.อ.สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี

2. ระยะที่สอง 8 เมษายน - 25 พฤษภาคม 2535 หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เพิ่มเนื้อที่ขนาดพาดหัวความถี่และความต่อเนื่อง และยังคงทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดวาระทางการเมืองของฝ่ายรัฐบาล คอลัมน์ประจำและบทบรรณาธิการยกเว้นการตีพิมพ์การเมืองของชัย ราชวัตร ต่างก็สนับสนุน พล.อ.สุจินดา คราประยูร ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ด้วยการแสดงทัศนคติไม่เห็นด้วยกับการชุมนุมประท้วงของประชาชน ด้วยเหตุผลว่าการชุมนุมขับไล่ พล.อ.สุจินดา

คราประจักษ์เป็นการไม่เคารพกฎหมาย รัฐธรรมนูญ และอาจนำมาซึ่งความรุนแรง ดังนั้นจึงเสนอทางแก้ไขด้วยการแก้ไขรัฐธรรมนูญแทนการชุมนุมขับไล่ ซึ่งเป็นเงื่อนไขเดียวกันกับฝ่าย รสช. และทหาร

3. ระยะที่สาม 26 พฤษภาคม -30 มิถุนายน 2535 หลังจากที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และฝ่ายรัฐบาลต่างก็ล้มเหลวในการถ่ายถอดวาระทางการเมือง ในการป้อมปราการชุมนุม เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยของประชาชน หนังสือพิมพ์ไทยรัฐก็หันกลับมาเสนอข่าวตาม กระแสประชาธิปไตย แต่นำเสนอเรื่องทำที่ของฝ่ายทหารต่อการใช้ความรุนแรง ด้วยการ ประนีประนอม และในส่วนของคอลัมน์ประจำวันบางส่วนก็หลีกเลี่ยงไม่แสดงทัศนะและ เหตุผลต่อเรื่องนี้ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐไม่ได้กำหนดให้ประเด็นนี้เป็นที่สนใจกับประชาชน แต่พยายามทำให้ประชาชนไม่สนใจเรื่องความรับผิดชอบของฝ่ายทหาร ต่อการใช้ความ รุนแรง ด้วยการลดพื้นที่และขนาดพาดหัว และเปลี่ยนไปเสนอข่าวเจ้าอากรมณี เรื่องการ เสียชีวิตของ นักร้องลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์

เมื่อเปรียบเทียบความพยายามของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐที่จะสนับสนุนฝ่าย รัฐบาลให้ทัศนคติและเหตุผลของฝ่ายรัฐบาลเป็นที่ยอมรับของประชาชนนั้น หนังสือพิมพ์ ไทยรัฐสามารถทำได้ดีกว่า การรายงานข่าวจากสื่อของรัฐเช่นสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย

ที่เลือกนำเสนอทัศนะของแหล่งข่าวฝ่ายรัฐบาลเป็นส่วนใหญ่ และให้ความสำคัญ ในการจัดเรียงลำดับ เวลา และเนื้อหา ในขณะที่ข่าวฝ่ายคู่ขัดแย้ง แทบไม่ปรากฏเลย หรือที่มีปรากฏอยู่บ้างก็ถูกเลือกสรร และขัดเกลาข้อความอัน สอดคล้องกับฝ่ายรัฐบาลทั้งสิ้น ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือ ในช่วงที่ทหารใช้กำลัง เข้าปราบกลุ่มผู้ชุมนุม (18-20 พฤษภาคม 2535) สถานีวิทยุแห่งประเทศไทยได้ นำเสนอข่าว โดยใช้ถ้อยแถลง และแหล่งข่าวของฝ่ายทหารและประกาศของ ทางราชการเท่านั้น (ลักษณะ คล้ายแก้ว , 2536 : 230)

ในขณะที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐใช้กลวิธีอันแยบยลกว่าสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ไม่ได้แสดงออกว่าสนับสนุนฝ่ายรัฐบาล อย่างตรงไปตรงมา แต่การนำเสนอตามวิชาชีพ

โดยเฉพาะการสร้างความเป็นกลางนั้นทำให้หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ(กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว)มีชั้นเชิงที่เหนือกว่าสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย แม้ว่าจะมีวัตถุประสงค์เดียวกันก็ตามคือสนับสนุนและเข้าข้างฝ่ายรัฐบาล และข้อสังเกตหนึ่งของผู้วิจัยไม่ได้ทำการศึกษาในงานวิจัยนี้คือการวัด public agenda ของผู้รับสาร ที่เป็นผู้อ่านประจำหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และมีภูมิลำเนาในต่างจังหวัด ซึ่งไม่แน่ว่าผู้อ่านเหล่านั้นอาจจะรับรู้ความเข้าใจเหตุการณ์ พฤษภาคม 2535 นั้นไปในทิศทางเดียวกับฝ่ายรัฐบาลที่ถูกถ่ายทอดโดยหนังสือพิมพ์ไทยรัฐก็เป็นได้ และอีกข้อหนึ่งก็คือ ประเด็นเรื่องการสนับสนุนพล.อ.สุจินดา คราประยูรนี้หนังสือพิมพ์ไทยรัฐไม่สามารถผลักดันไปได้ถึงระดับ policy agenda

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยนี้มิได้ทำการสัมภาษณ์บุคลากรของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ในส่วนที่เกี่ยวกับการตัดสินใจในการกำหนดวาระสารโดยสื่อมวลชน และการศึกษาเรื่องกำหนดวาระสารถ้าได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ผลิตสารและผู้รับสารก็จะได้ผลการวิจัยที่สมบูรณ์มากขึ้น

2. งานวิจัยนี้ไม่ได้ศึกษาโครงสร้างภายในองค์กรของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และปัจจัยภายในที่มีผลต่อการทำงานของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ จึงทำให้ขาดความสมบูรณ์ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของกองบรรณาธิการ

